

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

**ВИПУСК 27. ТОМ 1
ISSUE 27. VOLUME 1**

**Видавничий дім
«Гельветика»
2020**

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 5 від 07.05.2020 р.)**

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомя]. – Дрогобич: Видвиначий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 27. Том 1. – 290 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, психології.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка), член-кореспондент (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Дмитриш І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Авдрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор, (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – кандидат педагогічних наук, доцент, (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор габілітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Гриценко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Засць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомя І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Квас О.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Квас О.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Павлак Мірослав** – д. габ. з філології, професор, ректор Державної вищої професійної школи в Коніні (Польща); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петrenchко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія інформатизації); **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стрєначкіова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»)

Рецензенти:

Астаф'єв О.Г. – д.філол.н., проф. каф. теорії літ., композитив. і літ. тв. ІФ КНУ ім. Т. Шевченка; **Падалка Г.М.** – д.пед.н., проф. каф. ф-но вик. та худ. культ. ІМ НПУ ім. М. Драгоманова; **Скотна Н.В.** – д.філос.н., проф., зав. каф. практ. психол., ректор ДДПУ ім. І. Франка.

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія KB № 19906-9706P від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомя І.М.

Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74,
факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2020
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомя І.М., 2020

Олена АНІСИМОВА,
orcid.org/0000-0001-9467-3975
кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти
Херсонського державного університету
(Херсон, Україна) *anisimova_7@ukr.net*

КРИТЕРІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ЗВО УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ДО ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті здійснено критеріальний аналіз освітньо-професійних програм спеціальності «Дошкільна освіта» закладів вищої освіти України щодо забезпечення підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

З'ясовано, що успішність діяльності педагогів визначається не тільки предметно-функціональним складом їхньої професійної готовності (професійні знання, вміння і навички), але й особистісними характеристиками (соціально значущі цінності й мотиви, соціальна компетентність, комунікативні та організаторські вміння, установка на партнерство), що визначають соціальний аспект професійної взаємодії. У зв'язку з цим формування професійної компетентності майбутніх фахівців, зокрема їх готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності, має стати одним із важливих завдань їх підготовки у закладі вищої освіти.

Представлено розроблений автором критеріальний апарат, в якому враховано інтегровану природу феномену готовності майбутнього вихователя ЗДО до партнерської взаємодії у професійній діяльності. Проаналізовано Стандарт вищої освіти України СВО «бакалавр» спеціальності «Дошкільна освіта» 2019 року щодо забезпечення підготовки майбутніх вихователів ЗДО до партнерської взаємодії за поданими критеріями.

Результати критеріального аналізу освітньо-професійних програм спеціальності «Дошкільна освіта» щодо забезпечення підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до партнерської взаємодії дають підстави вважати, що ширшого та більш детального представлення потребує мотиваційно-ціннісний критерій. У свою чергу найбільш детально представлений діяльнісний критерій. Наголошуємо на значенні мотиваційного складника, адже без гармонійного системного існування всіх складників, визначених у критеріях, неможливо ефективна реалізація партнерської взаємодії.

Ключові слова: критерій, партнерська взаємодія, стандарт вищої освіти, освітньо-професійна програма.

Olena ANISIMOVA,
orcid.org/0000-0001-9467-3975
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Pedagogy of Preschool and Primary Education
of Kherson State University
(Kherson, Ukraine) *anisimova_7@ukr.net*

THE CRITERIAL ANALYSIS OF EDUCATIONAL-PROFESSIONAL PROGRAMS OF SPECIALTY PROGRAMS "PRESCHOOL EDUCATION" FROM UKRAINE FOR PROVISION OF PREPARATION OF FUTURE EDUCATORS IN ACCORDANCE WITH PARTNERSHIP INTERACTION

In the article the criterion analysis of educational and professional programs of specialty "Preschool education" of higher education institutions of Ukraine is carried out in order to ensure preparation of future preschool educators for partnership interaction in professional activity.

It has been found out that the success of teachers' activity is determined not only by the subject-functional component of their professional readiness (professional knowledge, skills and skills), but also by personal characteristics (socially significant values and motives, social competence, communication and organizational skills, setting for partnership) that determine the social dimension of professional engagement. In this regard, the formation of the professional competence of future professionals, in particular, their willingness to engage in professional partnerships, should become one of the important tasks of their training in higher education.

The criterion apparatus developed by us is presented, which takes into account the integrated nature of the phenomenon of the future caregiver of readiness of the IDA for partnership in professional activity. The Higher Education Standard

of Ukraine Bachelor's Degree in Pre-school Education in 2019 was analyzed to provide training for future preschool educators to partner in cooperation with these criteria.

The results of the criterion analysis of educational and professional programs of specialty "Preschool education" to ensure the preparation of future preschool educators for partnership interaction suggest that a broader and detailed presentation needs a motivational value criterion. In turn, the most detailed activity criterion is present to emphasize the importance of the motivational component, because without the harmonious systematic existence of components defined in the criteria, effective implementation of partnership interaction is impossible.

Key words: criterion, partnership interaction, higher education standard, educational and professional programs

Постановка проблеми. У сучасних умовах відбувається суттєва модернізація змісту та структури педагогічної освіти. Зміни, що відбуваються, вимагають підвищення рівня конкурентоспроможності та професійної мобільності випускників ЗВО. У зв'язку з цим змінюються вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО), від яких очікується не тільки ґрунтовне засвоєння фахових знань і вмінь, а й готовність до координації дій і налагодження конструктивної співпраці у професійних групах, володіння методами і прийомами партнерської взаємодії в умовах професійної діяльності.

Як свідчать дослідження, успішність діяльності педагогів визначається не тільки предметно-функціональним складником їхньої професійної готовності (професійні знання, вміння і навички), але й особистісними характеристиками (соціально значущі цінності і мотиви, соціальна компетентність, комунікативні та організаторські вміння, установка на партнерство), що визначають соціальний аспект професійної взаємодії. У зв'язку з цим формування професійної компетентності майбутніх фахівців, зокрема їхньої готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності, має стати одним із важливих завдань їх підготовки у закладі вищої освіти.

Аналіз досліджень. Проблема підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності привертала увагу багатьох науковців. Різні аспекти теорії професійної взаємодії, партнерства як форми комунікації, становлення суб'єкта професійної діяльності розглядалися А. Бойком, Г. Задорожним, Є. Клімовим, В. Рубцовим, Л. Шнайдер та ін. Проблема взаємодії як предмету соціально-психологічних досліджень, її місця і ролі в соціальному житті знайшла відображення в працях Г. Андреевої, О. Бодальова, В. М'ясищева та ін. Шляхи формування професійних комунікативних умінь досліджувались М. Заброцьким, Л. Ковальчук, В. Москаленко та ін. Зміст і технології професійної підготовки в контексті особистісно-орієнтованої освіти у ЗВО висвітлені в наукових працях Є. Бондаревської, В. Серікова, В. Сластьоніна.

Мета статті – здійснити аналіз представленості критеріїв партнерської взаємодії в освітньо-

професійних програмах спеціальності «Дошкільна освіта» закладів вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. З метою реалізації цілісного уявлення щодо готовності майбутніх вихователів ЗДО до партнерської взаємодії у професійній діяльності необхідно розробити критерії, які відображають етапи підготовки вихователів та показники зазначеної готовності. Розроблення критеріального апарату неможливо здійснити якісний аналіз педагогічного процесу (Кістянівський, 1992: 2).

Під час дослідження нами було розроблено критеріальний апарат, в якому враховано індивідуальну природу феномену готовності майбутнього вихователя ЗДО до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Пропонуємо на перше місце поставити критерій, пов'язаний із теоретичною готовністю до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Розглядаючи структуру готовності майбутніх вихователів до партнерської взаємодії як систему компонентів, ми оцінюємо її сформованість за такими критеріями:

1. Когнітивний критерій дає можливість визначити рівень розуміння майбутніми вихователями ЗДО сутності основних понять дослідження, дослідити рівень обізнаності респондентів з проблемами педагогічного спілкування.

2. Мотиваційно-ціннісний критерій дозволяє виявити такі показники: ціннісне ставлення до партнерської взаємодії, ступінь мотивації до організації майбутнього фахівця у професійній діяльності.

3. Особистісно-комунікативний критерій виявляє здатність майбутнього вихователя до розуміння партнерів зі спілкування за допомогою засобів вербального та невербального спілкування, здатність до емоційної взаємодії, самостійного прийняття рішень.

4. Діяльнісний критерій дає оцінку майбутнім вміням студентів за умов партнерської взаємодії, що ґрунтуються на вміннях виконувати роботу, оцінювати її результати, узгоджувати свої дії з діями інших, використовувати

методи урегулювання конфліктів) досягнення поставленої спільної мети.

Рефлексивний критерій дозволяє здійснити оцінку результатів власної діяльності та діяль-

ності кожного критерій.

Цей критерій дає змогу здійснювати оцінку наявності основних знань, необхідних для організації партнерської взаємодії.

Високим показником когнітивного критерію є наявність стійких теоретичних знань та механізмів партнерської взаємодії. Для організації партнерської взаємодії слід досконало володіти знаннями особистісно-орієнтованої парадигми та її основних характеристик педагогічної взаємодії організації інтерактивних форм навчання дошкільного віку. Тому другим критерієм виділено володіння теорією педагогічної взаємодії, знання правил та специфіки взаємодії.

Високим показником етиці міжособистісного, педагогічного спілкування є наявність поваги до партнера, що допомагає досягти позитивного результату в спірних ситуаціях. Цим показником є безумовна повага до партнера. Показник ґрунтується на принципах толерантності та альтруїзму (вони пов'язані з тим, що не поборовши власний егоїзм, досягти толерантності у ставленні до морально-етичних засад професійного спілкування (необхідність урахування свого внеску в спільну працю кожного члена партнерської спільноти).

Високим показником мотиваційно-ціннісного критерію є наявність стійкої мотивації до співпраці взагалі. Зміст полягає в тому, щоб власного мотиву в співпраці, визначити спільного результату, відчутті внутрішньої потреби в партнерській взаємодії.

Високим показником розуміння значущості партнерської діяльності є основою внутрішньої мотивації та базовою ознакою готовності вихователя до такої взаємодії. Пріоритетом у діяльності має бути бажання досягти певного результату.

Високим показником комунікативного критерію є демонстрація якостей, що впливають на здатність до партнерської взаємодії. Показник високим показником передбачає вміння співчувати, розуміти її емоції та психологічний стан, лідерство в умовах комунікації, вміння встановлювати міжособис-

тисні зв'язки. Володіння вміннями вести дискусію передбачає здатність за потреби відстоювати власну думку або погоджуватися з поглядами інших задля досягнення спільного результату.

Згідно з діяльнісним критерієм навички медіації дозволяють ефективно вирішувати конфлікти, допомагають налагодити процес комунікації, проаналізувати спірну ситуацію таким чином, щоб учасники змогли вибрати той варіант рішення, який би задовольняв інтересам і потребам команди та забезпечував спільний позитивний результат. Вміння узгоджувати власні дії з діями інших людей необхідні для розроблення стратегії партнерської взаємодії. Вміння коректувати зміст, форми партнерської взаємодії відповідно до мети дозволяють дібрати найефективніші засоби, методи та прийоми і діяти згідно зі змінами в сучасному життєвому просторі. Асертивність поведінки дозволяє зробити свою поведінку гнучкою та дивергентною, відстоювати свою точку зору, не порушуючи моральних прав іншої людини.

Рефлексивні вміння дозволяють вихователю коригувати свою діяльність, ефективно реагувати на педагогічну ситуацію, самовдосконалюватись. Гнучкість та критичність мислення дають змогу адекватно оцінити власні досягнення та вчасно відкоригувати діяльність.

Здатність до рефлексивного управління процесом взаємодії дітей обов'язково має спиратися на вікові особливості дошкільників. Формування професійної компетентності – це та сфера, над якою педагог має працювати постійно.

Нами було проаналізовано Стандарт вищої освіти України СВО «бакалавр» спеціальності «Дошкільна освіта» 2019 року щодо забезпечення підготовки майбутніх вихователів ЗДО до партнерської взаємодії за поданими критеріями (Затверджені стандарти вищої освіти, 2019).

Когнітивний критерій виявлено в загальних компетентностях (здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями) та у програмних результатах навчання (розробляти індивідуальні програми соціалізації та адаптації дітей раннього і дошкільного віку).

Мотиваційно-ціннісний критерій висвітлено у спеціальній компетентності (здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку).

Особистісно-комунікативний критерій презентують загальна компетентність (здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово), спеціальні компетентності (здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як

засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими; здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу; здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці; здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами).

Діяльнісний критерій висвітлюють загальні компетентності (здатність до міжособистісної взаємодії; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях), спеціальні компетентності (здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага) та програмні результати (здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи, залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти; проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів тощо для реалізації завдань всебічного розвитку дітей; здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно-і соціально зорієнтоване спілкування з батьками).

Рефлексивний критерій виявлено в загальній компетентності (здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт) та спеціальних компетентностях (здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини), а також у програмних результатах (встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами, будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу, оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці) (Затверджені стандарти вищої освіти, 2019).

Робимо висновок, що всі визначені критерії щодо забезпечення підготовки майбутніх вихователів ЗДО до партнерської взаємодії знаходять відповідну реалізацію у Стандарті вищої освіти України СВО «бакалавр» спеціальності «Дошкільна освіта» 2019 року.

Для цілісної картини процесу реалізації підготовки вихователів ЗДО до партнерської взаємодії нами було здійснено аналіз представленості критеріїв партнерської взаємодії в освітньо-професійних програмах спеціальності «Дошкільна освіта»

закладів вищої освіти України. Ми проаналізували освітньо-професійні програми спеціальності «Дошкільна освіта» п'яти закладів вищої освіти на предмет розгляду вищезазначеної проблеми Херсонського державного університету та 4-х ЗВО, що входять до ТОП-10 «Кращі педагогічні навчальні заклади України»: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Дрибицький державний педагогічний університет імені Івана Франка та Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Кращі педагогічні ЗВО України, 2020).

У всіх проаналізованих програмах спеціальності «Дошкільна освіта» програмні результати на однаковому рівні однаково висвітлюють критерій: майбутній вихователь має вміння, описувати й аналізувати явища з розвитку навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять і категорій, володіти базовими знаннями з гуманітарних та природничо-орієнтованих дисциплін, необхідних для вирішення професійних педагогічних завдань відповідно до освітньо-професійної програми завдань дошкільної освіти. В освітньо-професійній програмі Херсонського державного університету додатково визначено здатність навчати й оволодівати сучасними знаннями, зокрема інноваційними методичними підходами, системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного віку; чинним нормативним забезпеченням дошкільної освіти (Сайт Херсонського державного університету, 2018). В освітньо-професійній програмі «Початкова освіта та дошкільна освіта» Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова визначено такі програмні результати: використовувати базові знання із соціально-гуманітарних дисциплін, здійснювати спостереження та інтерпретацію соціальних явищ; аналізувати їх зв'язок з різними напрямками фахової діяльності; критично оцінювати та використовувати інформацію, поширену в ЗМІ, особисто в царині своєї професії; демонструвати зразки типів дитячих колективів, різних форм позитивної виховної роботи, сутності виховання дітей сім'ї та вибирати оптимальні способи згуртування колективу; керуватись знаннями загальних психологічних, педагогічних, методологічних і методологічних холодо-педагогічних досліджень, сучасними темами дошкільної освіти, вміння характеризувати, планувати та реалізувати зміст і методи виховання

ей дошкільного віку, організувати ігрову льяність дитини-дошкільника (Національний дагогічний університет імені М. П. Драгома- ва, 2019).

Мотиваційно-ціннісний критерій у більшості оаналізованих програм представлений у здат- сті створювати команду, мотивувати її членів досягати спільних цілей, здатності до розвитку питливості, пізнавальної мотивації, пізнаваль- х дій у дітей раннього і дошкільного віку.

Особистісно-комунікативний критерій визна- но у здатності вихователя закладу дошкільної віти до вільного спілкування і співпраці дер- вною та рідною мовами (усно й письмово), атності до розвитку в дітей раннього і дошкіль- го віку мовлення, рідної і української (держав- и) мов, суспільно визнаних морально-етичних рм і правил поведінки.

В освітньо-професійній програмі Харківського ціонального педагогічного університету імені С. Сковороди даний критерій доповнено вмін- м брати на себе відповідальність за прийняті шення та їх виконання; використовувати для ілкування, вирішення освітніх і професійних вдань можливості комунікаційних технологій: лектронної пошти, соціальних мереж, мобіль- ого зв'язку тощо; аргументувати свою точку рру; визначати вагомість аргументів. Майбутній ахивець дошкільного закладу має вміти визна- ти за іншими право на власну точку зору; толе- антно й водночас критично ставитися до іншої умки, точки зору; аргументувати й відстоювати вою думку, позицію; визнавати свої помилки під пливом вагомих аргументів; коригувати свою щіцію під впливом вагомих аргументів, брати себе відповідальність за розвиток, виховання чання дітей раннього і дошкільного віку, ристовувати різні мовні засоби (вербальні е невербальні) відповідно до комунікативних амірів; висловлювати думки для успішного юзв'язання проблем і завдань у професійній ціяльності українською та іноземною мовами; дійснювати конструктивну взаємодію в різних видах комунікації (професійній, навчальній, без- юсередній та опосередкованій) (Харківський аціональний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2018).

Діяльнісний критерій у всіх проаналізованих програмах представлений найбільш широко: здат- ність продуктивно співпрацювати з різними парт- нерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції в колективі; усвідомлювати моральні та етичні проблеми, пов'язані з власною і чужою професійною діяльністю, переконаність у важли-

вості етичної професійної поведінки; до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових осо- бистісних якостей, психічних процесів; на основі знань основ дошкільної дидактики здатність пла- нувати, проектувати та організувати процес навчання дітей дошкільного віку; здійснювати взаємозв'язок дошкільного закладу, сім'ї та школи у системі дошкільного виховання; володіти вмін- нями та навичками, необхідними для реалізації Базового компонента дошкільної освіти та чинних освітніх програм; визначати завдання і зміст різ- них видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-есте- тичні цінності; мати здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми; проек- тувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей (психологів, соціальних педа- гогів, логопедів, учителів, лікарів, фізичних реа- білітологів тощо), батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного гармонійного розвитку дітей; здійснювати суб'єкт-суб'єкту взаємодію і розвивальне міжособистісне спілку- вання з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

Рефлексивний критерій реалізовано в здат- ності до планування, складання прогнозів і перед- бачення наслідків своїх дій, здатності до само- критики і сприймання конструктивної критики. Широко висвітлено цей критерій в освітньо-про- фесійній програмі Тернопільського національ- ного педагогічного університету імені Володи- мира Гнатюка: вихователь закладу дошкільної освіти має вчитися впродовж життя й удоскона- лювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію, оцінювати власну діяльність із позицій культурно-історичної, еко- логічної, духовної, морально-естетичної, педаго- гічної цінності (Офіційний сайт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2019).

В ОПП Харківського національного педаго- гічного університету імені Г. С. Сковороди даний критерій доповнено вмінням визнавати внесок інших у спільну роботу; адекватно оцінювати свої здібності та свій внесок у спільну діяльність, власну продуктивність взаємодії; передбачати наслідки кожного з варіантів дій для себе та інших людей; рефлексувати свої дії у нових обставинах, зіставляти реальні результати з прогнозованими і за необхідності вносити оперативні корективи до програми дій, рефлексувати й самостійно кори- гувати свою професійну діяльність і поведінку

з метою забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини; оцінювати результати власної педагогічної діяльності та самовдосконалення (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2018).

Висновки. Результати критеріального аналізу освітньо-професійних програм спеціальності «Дошкільна освіта» щодо забезпечення підготовки майбутніх вихователів закладів дошкіль-

ної освіти до партнерської взаємодії дають пістави вважати, що ширшого та більш детально представлення потребує мотиваційно-ціннісний критерій. У свою чергу найбільш детально представлений діяльнісний критерій. Наголошуємо значенні мотиваційного складника, адже без гармонійного системного існування всіх складників визначених у критеріях, неможлива ефективна реалізація партнерської взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Освітньо-професійні програми 2019. URL: <http://dspu.edu.ua/sgf/>
2. Кістяківський Б. О. Система соціологічного знання. *Філософська і соціологічна думка*. 1992. № 12. С. 14–19
3. Краші педагогічні ЗВО України. 2020. URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/rating/42227/>
4. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Освітні програми. 2019. <https://npu.edu.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства освіти та науки України. Затверджені стандарти вищої освіти. Дошкільна освіта. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-012doshkilna-B.pdf>
6. Офіційний сайт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Освітні програми. 2019. URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/doshkilna_osvita.pdf
7. Сайт Херсонського державного університету. Педагогічний факультет. Освітньо-професійні програми. 2019. URL: <http://www.kspu.edu/About/Faculty/FEElementaryEdu.aspx>
8. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Програми. 2018. http://smc.edu.ua/files/Profili_OP/Profil_OP_%20Doshkilna_osvita_Bakalavr.pdf

REFERENCES

1. Drogobitskiy derzhavniy pedagogichniy universitet Imeni Ivana Franka. Osvitno-profesiyni programmi [Drogobitskiy State Pedagogical University of Ivan Franko. Specialized professional programs] [Elektronniy resurs]. – 2019. – Rezhim dostupu do resursu: <http://dspu.edu.ua/sgf/> [in Ukrainian].
2. Kistyakivskiy B. O. Sistema sotsiologichnogo znannya [The social knowledge system]. *Filosofska i sotsiologichna dumka*. – 1992. – # 12. – S. 14–19 [in Ukrainian].
3. Kraschi pedagogichni ZVO Ukrayini [The best pedagogical institutions of higher education in Ukraine] [Elektronniy resurs] – 2020. – Rezhim dostupu do resursu: <http://ru.osvita.ua/vnz/rating/42227/> [in Russian].
4. Natsionalniy pedagogichniy universitet Imeni M.P. Dragomanova. Osvitni programmi [National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. Educational programs] [Elektronniy resurs]. – 2019. – Rezhim dostupu do resursu: <https://npu.edu.ua/> [in Ukrainian].
5. Ofitsiyniy sayt Ministerstva osviti ta nauki Ukrayini. Zatverdzeni standarti vischoyi osviti. Doshkilna osvita [Official site of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Higher education standards approved. Pre-school education standards] [Elektronniy resurs]. – 2019. – Rezhim dostupu do resursu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-012doshkilna-B.pdf> [in Ukrainian].
6. Ofitsiyniy sayt Ternopil'skogo natsionalnogo pedagogichnogo universitetu Imeni Volodimira Gnatyuka. Osvitni programmi [Official site of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Educational programs] [Elektronniy resurs]. – 2019. – Rezhim dostupu do resursu: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/012_doshkilna_osvita.pdf [in Ukrainian].
7. Sayt Kherson'skogo derzhavnogo universitetu. Pedagogichniy fakultet. Osvitno-profesiyni programmi [Website of Kherson State University. Faculty of Education. Educational and professional programs] [Elektronniy resurs]. – 2019. – Rezhim dostupu do resursu: <http://www.kspu.edu/About/Faculty/FEElementaryEdu.aspx> [in Ukrainian].
8. Kharkivskiy natsionalniy pedagogichniy universitet Imeni G.S. Skovorodi. Programi [Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda Programs] [Elektronniy resurs]. – 2018. – Rezhim dostupu do resursu: http://smc.edu.ua/files/Profili_OP/Profil_OP_%20Doshkilna_osvita_Bakalavr.pdf [in Ukrainian].

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ

- Arzu ABBASOVA.** The ethnic question and the rise of political conflict in the Middle East: comparison of Turkey and Iran..... 4
- Оксана АЛЬОШИНА.** Діяльність бібліотеки Шепетівського православного братства Волинської губернії у XIX ст..... 9

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

- Марина БАРАКУТА, Світлана КОВАЛЬ.** Жанрово-композиційні особливості творів для флейти соло Лесі Дичко..... 13
- Богдан ЖУЛКОВСЬКИЙ.** Кондаки мінейного та тріодного циклів в українських нотолінійних ірмолоях..... 18
- Javid ISMAYILOV.** The landscape genre in Nakhchivan realist fine art (based on the work of Ayyub Huseynov and Ayyub Safarov)..... 24

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

- Богдана АВРАМЕНКО.** Структура когнітивного компонента фонетичної компетенції..... 28
- Нигяр АГАЕВА.** Сравнительный анализ лирических жанров, озвучиваемых детьми, в азербайджанском и английском детском фольклоре..... 33
- Nurlana ALIYEVA.** Attitude of Muhamməd Tagi Sidgi to press and his press publications..... 42
- Инесса АНИКИНА, Татьяна ПОЛЯКОВА.** Украинское заимствование в русском художественном тексте конца XIX – начала XX вв. как путь обогащения лексического фонда русского литературного языка..... 46
- Тетяна БАНДУРА.** Міфопоетика в ліриці Олени Теліги..... 55
- Світлана БАРАБАШ.** Ідейно-тематичне осмислення драматичних творів для дітей М. Козоріса початку XX століття..... 60
- Ірина БОДНАР, Наталія РУБЕЛЬ.** Мова педагогіки й педагогіка в мові: особливості формування освітнього дискурсу..... 66
- Марина ВОЛКОВА.** Деякі особливості комплексного лінгвостилістичного аналізу оповідання Маргарет Етвуд «Dancing Girls»..... 71
- Khuraman NAJIZADE.** About phonosemantics of the text..... 77
- Світлана ГАЛАЗДРА.** Теоретико-лінгвістичні особливості перекладу французьких антропонімів українською мовою..... 81
- Оксана ГАЛАЙЧУК.** Застосування логопедичних вправ під час вивчення фонетики української мови як іноземної..... 87
- Ірина ГЕТЬМАН.** Творчість Анні Ерно у світлі сучасних гендерних досліджень і її роль у розвитку жанру автобіографії..... 93
- Nataliia GLUSHANYTSIA.** Radiotelephony discourse analysis: the case of aviation English..... 98

ПЕДАГОГІКА

- Наталія АДАМЮК.** Фахова компетентність освітніх перекладачів жестової мови..... 106
- Денис АЛЕКСАНДРОВ, Юлія АЛЕКСАНДРОВА.** Особливості метафоризації освіти у вітчизняному педагогічному дискурсі..... 111
- Олена АНІСІМОВА.** Критеріальний аналіз освітньо-професійних програм спеціальності «Дошкільна освіта» ЗВО України щодо забезпечення підготовки майбутніх вихователів ЗДО до партнерської взаємодії..... 117
- Олександр АНТОНЧУК.** Формування професійної комунікативної компетентності у процесі вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням»..... 123